

POLITICAL SCIENCE

031/A

Time Allowed : Three Hours

Maximum Marks : 90

ਭਾਗ-ਉ

ਅੰਕ 1x10=10

1. (i) ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।
- (ii) ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਦੀਆਂ 2 ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- (iii) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਸਿਸਟਮ (Spoil System) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (iv) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਚੋਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- (v) ਇਨਸਾਨੀ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸਨੇ ਬਣਾਈ?
- (vi) ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
- (vii) ਸੰਸਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਕੌਣ ਝੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (viii) ਠੀਕ/ਗਲਤ ਦੱਸੋ :
ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 86 ਵੀਂ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਅਨੁਛੇਦ 21-A, ਮੁੱਢ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਠੀਕ/ਗਲਤ)
- (ix) ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :
ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ..... ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (x) ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਉੱਤਰ :
73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਲਈ ਸਥਾਨ ਰਾਵਾਏ ਨਵੇਂ ਏ ਹਨ।
(i) ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ (ii) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ
(iii) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ (iv) ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁ ਵਾ ਲਈ।

ਭਾਗ-ਅ

ਅੰਕ=12x2=10

2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
3. ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦੀ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
4. ਦਬਾਅ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।
5. ਬਾਲਗ ਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ।
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬਣੇ ਦੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
7. ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ।
8. ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
9. ਸਾਰਕ (SAARC) ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
10. ਮਤਦਾਨ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
11. ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ
12. ਕੋਈ ਚਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
13. ਚੰਗੇ ਲੋਕਮਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ।

ਭਾਗ- ਈ

ਅੰਕ=4x8=32

14. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
15. ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
16. ਡੇਵਿਡ ਈਸਟਨ ਦੀ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਮੁੜ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ (Feedback loop) ਦੇ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

17. ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
18. ਲਾਬੀਇੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
19. ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਕਰੂਪਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
20. ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਸਭਾਪਤੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
21. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੱਸੋ।
22. ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਰਮਾਣੂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਸਤਰੀਕਰਣ ਪਰੀ ਕੀ ਰੱਵਈਆ ਹੈ ?
23. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਇਸ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ। 1+3

ਭਾਗ- ਸ

ਅੰਕ=6x4=24

24. ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਚਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+4=6
ਜਾਂ
ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+4=6
25. ਲੋਕਮਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕਮਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਜਲਈ (Audio-visual) ਸਾਧਨ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ? 2+4=6
ਜਾਂ
ਅਨੁਪਾਤਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਦੋ ਅੰਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+2+2=6
26. ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ | ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਤੇ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+2+2=6
ਜਾਂ
ਭਾਰਤੀ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਛੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
27. ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚਕਾਰ ਤਨਾਅ ਦੇ ਛੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+4=6
ਜਾਂ
ਚੋਣ ਆਯੋਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੋਣ ਆਯੋਗ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।